

Koně a jezdci

Jiří Fišer

Tento příběh věnuji své milé kamarádce a kolegyni Květě

Ta stáj se Krasavici příliš nelíbila. Byla přilepena k hradební zdi a tři úzká okénka vedoucí na nádvoří přiváděla i ve světlem dnu jen chabý odlesk sluneční záře. Teď vládlo studeně temné pozdně podzimní předjitří a ve stáji panovala téměř dokonalá tma.

Kobylka se probudila z krátkého sotva půlhodinového spánku vestoje, aniž se cítila odpočatá. Lehnout si však nedovolila, přestože spolu s velitelovým koněm sdílela velký a slámou vystlaný prostor oddělený prkennou ohradou. Ostatní koně se tísnili na nepříliš suché udusané podlaze, kterou pár dnů nikdo neuklidil.

Důvodem kobylčiny nespokojenosti byli její koňští spolubydlíci. Většina zdejších hřebců byla hloupá a zoufale neatraktivní. Dvě či tři klisny byly jenom hloupé. Velitelův kůň byl postarší nádherný hřebec; Krasavici však ostentativně přehlížel. Byl nesmírně marnivý a všichni ostatní koně byli tak hluboko pod jeho úrovní, že ani nemělo smysl jimi pohrdat. On jediný měl dlouhý rodokmen a jeho jezdec byl kapitán s chocholem a privilegií. Krasavčin jezdec měl sice vyšší šarži, ale přijel bez chocholu a jeho hlas nebyl dostatečně panovačný.

Hned za přepážkou stál hřebec, který měl jisté zajímavé fyzické předpoklady, přesto jí nebyl sympatický. Na její vkus byl příliš mladý a jankovitý a navíc si nechtěl uvědomit, že její jezdec je královský kapitán. Skoro celou noc ji obtěžoval všemi způsoby, které měli šanci proniknout masivní prkennou ohradou, bez ohledu na to, že právě nebyla v říji.

Krasavice si oddychla, když zaslechla kroky svého jezdce. Poznala ho snadno, i když tentokrát se jí zdálo, že trochu víc kulhá. Ona svého jezdce skutečně milovala. Se svou láskou se však nesvěřovala ostatním koním, jelikož narážela na hradbu nepochopení. Většina koní nechápala, že láska může vydržet i pár měsíců či let a nemusí souviset s rozmnožováním. Někteří byli nanejvýše ochotni připustit, že lidé nejsou jen nepříjemný náklad, ale tu a tam se k něčemu hodí. Například k hřebelování či péči o kopyta. Většina však měla s lidmi neblahé zkušenosti, o čemž svědčily jizvy od ostruh a bičů.

Krasavice měla na lidi štěstí. Už když byla hříbátkem se o ni s láskou starali a její první jezdec Boromír se stal jejím prvním velkým přítelem. Bohužel nedlouho poté zemřel, zabit jinými lidmi, a Krasavice se zařekla, že už nikdy nesnese člověka na svém hřbetě. Pak ale poznala, že i lidé podléhají vášni a jejich láska dokáže překonat i nenávist. Navíc svého nového jezdce dobře znala a byl už to její přítel. Když se s ním blíže seznámila, přátelství přešlo v lásku. Byl to zcela jiný pocit než její občasná erotická vzplanutí ke krásným hřebcům; nebylo to tak silné a příjemné, ale rozhodně to déle vydrželo. Navíc, ačkoliv

se to bála přiznat, si občas ve spánku představovala, jaké by to bylo, kdyby se její jezdec stal hřebcem.

Teď právě přicházel a v rukou držel rozžatou olejovou lampu. Vešel do ohrady a chvíli se jí díval do očí. Lidé sice nemají tak krásné oči jako koně, ale jeho pohled jí dával naději, že její láska je opětována.

„Krasavice, dneska vyrážíme brzy,“ polaskal ji po krku. „Čeká nás dlouhá cesta přes Rudohoří,“ jemně ji pohladil nozdry. „Dnes nepojedeme sami, doprovodí nás tady Hostirad.“

Až teď si všimla, že ho doprovází malý, ale usměvavý desátník. Když včera přijeli do hradu, vítal je v bráně a kobylice se zdálo, že jsou s jejím jezdcem přátelé, přestože ho sama nikdy předtím neviděla. Malý tmavovlasý muž jí zamával, ale nezašel za ní. Namísto toho vyvedl svého koně, jímž byl – ke kobylicině značnému zděšení – otravný hřebec, který ji nenechal pořádně spát.

— *Tak s »tímhle« mám strávit celý den a možná i dva?* Kobylica zatřásla nesouhlasně svou velkou hlavou.

Její jezdec to gesto znal, ale špatně si ho vyložil. „Co se ti na Hostiradovi nelíbí. Znam ho už dlouho a není to špatnej chlap.“

— *Můj jezdec se možná vyzná v lidech, ale ne v koních,* povzdychla si zafrkáním kobylica.

„A budeš mít i novýho koňskýho kamaráda,“ potvrdil svou neznalost jezdec. „Jak mu říkáš, Hostirade?“

„...kot“ ucedil sotva slyšitelně desátník. Nahlas ale řekl: „Dali sme mu jméno Holivánek.“

„Tak vidíš, Krasavice, bude se ti určitě líbit.“

Hřebec lidštině evidentně nerozuměl, přesto zareagoval snahou o kousnutí. Kobylka mu přestala dočasně věnovat pozornost, protože ucítila, že její jezdec divně voní. To se občas stávalo, když jedl něco ostrého či zapáchajícího, ale tentokrát to vypadalo na nějakou horečnatou nemoc. Jemně do něj strčila, aby ho na to upozornila.

Opět jí neporozuměl. „Dneska pro tebe nic nemám, nic mi nedali a nestih’ sem ti něco sehnat.“ Jemně ji vzal za otěže. Snažila se trochu vzdorovat, aby ho upozornila, že by měl zůstat v teple a pohodlí hradu. „Vím, že se ti moc nechce, ale čekaj tam na mě.“

Vzdala to. — *Možná to nebude nic vážného*, uklidňovala se. Nechala se vyvést na dvůr. Tam ji Hostirad osedlal. Její jezdec jí sedlal jen v případě, že s ní byl sám. Chápala to jako příznak toho, že je v lidském stádě velmi důležitý samec. U koní se to sice projevovalo trochu jinak, ale tohle rozhodně nebyla největší člověčí podivnost.

I tentokrát ale usazení sedla i řemenu pečlivě zkontroloval a až pak se usadil na jejím hřbetě. Seděl v dokonalém jezdeckém posedu, aby jako vždy spolu tvořili jedno tělo. Jedno tělo s dvojicí spřízněných duší.

„Na cestu,“ zavelel a kobylka se bez jediného pobídnutí vydala směrem k bráně. Hostirad to neměl zdaleka tak snadné. Holivánek se nejdříve bránil sedlu, a poté se snažil znemožnit svého jezdce tím, že mu zuby kopyty bránil nasednout. Hosti-

rad se sice nakonec do sedla vydrápal a hřebec se trochu uklidnil, ale bylo zřejmé, že vratké příměří je jen dočasné.

— *Blbec*, pomyslela si Krasavice, když po projetí branou přešla do cvalu. Pro jednu tím myslela jedince svého vlastního druhu.

Už druhou hodinu cesta vytrvala stoupala na náhorní plošinu Rudohoří. Hřebec Holivánek se párkrát pokusil v nestřežených okamžicích shodit svého jezdce, ale Hostirad zatím odolával. Mnohem horší dopad tak na něj měl nepravdělný chod, při němž zlovolné zvíře simulovalo různá postižení všech svých čtyř končetin. Pouze hrdinný škleb zakrýval bolest, kterou musel Hostirad cítit v té části těla, jež se dotýkala sedla.

Kobylčín jezdec několikrát vyjádřil obavu o Holivánkův fyzický stav, ale Hostirad ho vždy odbyl větou, že tohle ten kůň dělá pořád a nikdo neví proč. „Už ho prohlíd’ zvěrolékař a nic nenašel,“ doplnil poté, co se už počtvrté opakoval.

„Tak, proč sis nevzal jinýho a tohodle nedal nějakýmu nezdržnému svobodníkovi?“ zazněla nepřekvapivá otázka.

„Je to dárek. Od mýho tchána.“

Od té chvíle její jezdec mlčel a kochal se okolní krajinou. Když před polednem minuli skalní vyhlídku, začal si broukat melodii. Krasavice ji dobře znala, neboť si ji broukal často. Jen málokdy ale zpíval její slova. Proto ji překvapilo, když zponad svého hřbetu zaslechla jezdcův ucházející baryton.

Kobylka malá kovat se nedá, kováři nechce stát

Tak jako má milá, když se na mě hněvá, hubičku nechce dát

Kobylka malá kovat se dala, kováři postojí

Tak jako má z nejmilejších, hubičku dá mi, když se udobří.

Kobylce ta písnička připadala rozverná, ale její jezdec ji zpíval s podivným zármutkem; postupně opět přešel v nesrozumitelné brumláni a skonče, upadl do ještě hlubšího zadumání. Po několika dalších minutách však podivně ztuhl a přestal citlivě vyvažovat její pohyb.

— *On snad usíná*, zalekla se kobylka. Párkrát se to už stalo a jednou s ní při tom málem spadl. Rozhodla se proto pozměnit krok. Samozřejmě jen lehce, aby to nebylo jejímu jezdcí nepříjemné.

Jezdec zareagoval hned. „Děkuju ti, Krasavici,“ pohladil ji po hřívě. „Málem sem usnul. Příliš sem se ponořil do vzpomínek. Na mrtvého přítele, který mi chybí.“

„Závidím vám vašeho koně, kapitáne,“ ozval se desátník. „Pokud vám ho někdo daroval, tak vás musel mít vopravdicky rád. A taky se musel vyznat v koních.“

„Není to dárek, Hostirade. Narodila se v naší stáji a starala se o ní moje sestra a můj dobrý přítel. Chvíli na ní jezdil a když zahynul, tak sem jí zdědil já. Teď už je to moje přítelkyně.“

Jezdec umlkl, ale ona si byla jista, že chce ještě něco říci. Cítila to v otěžích, které svíral v lehce se chvějících rukou. — *Nedrž to v sobě! Řekni to!*

„Myslím, že ji mám opravdu rád. Rozhodně víc než většinu lidí.“

Zalil ji povznášející pocit navzájem sdílené lásky, až se jí z toho náhlého štěstí málem zapletly všechny čtyři.

„Co se děje, Krasavice?“ ozvalo se z jejího hřbetu. „Nestalo se ti nic?“

Kobyłka se rychle ovládla. — *Hlavně ho nesmím shodit. Nejsem přece takový janek, jako ten nesnesitelný Holivánek.*

Jezdcova pozornost se naštěstí přenesla k jeho druhovi.

„Ta vaše sestra,“ zeptal se Hostirad, „to je ta, která se stala královnou? Viděl sem jí na jaře v Týně na slavnosti květů. Je opravdu krásná a moc hodná. Všichni ji panu královi záviděj.“

„Mám jen jednu sestru, Hostirade. A lepší je nezávidět. Nikdy a nikomu.“

„Víte, jak to myslím, kapitáne. Všichni nemaj takový štěstí. Na ženy...“ Hřebcův vzdor ho přerušil uprostřed věty a po krátkém boji se zemskou tíží ho poslal k zemi. „... ani na koně.“

Pozdě odpoledne dojeli k malé osadě v mělkém, smrky porostlém údolí.

„Před dvěma lety, když sem tu jel naposledy tady ještě nic nestálo,“ podivil se její jezdec. I jí to překvapilo, ale zdržela se komentáře.

„Lidi si musej najít něco, co je uživí. Jeden podnikavej chlápek z Vesce tu otevřel malou sklářskou huť a pokud vím, tak už se sem přistěhovalo deset mužů i s rodinama. Říkaj tomu tady Strážky, podle starý strážnice, která tady dřív stávala. Alespoň budem mít kde hlavu složit.“

„Myslel sem, že dneska dojedem až dolů k řece.“

„Na mém koni to nezvládnou. Jsem celý potlučený a bolí mě zadek, jak se pořád divně natřásá.“

„Máš pravdu, stejně bysme to za světla nezvládli. Znáš tu někoho?“

„Toho podnikavýho chlápka. Jednu dobu jsem uvažoval, že jim pomůžu s výrobou flusu a taky jako ostraha. S našim kapitánem to není v poslední době k vydržení.“

Vody potoka nad sklárnou zadržovala přehrada, po jejíž hrázi vedla cesta. Klouzalo to na ní a tak Krasavice zpomalila. Holivánek se však rozhodl, že si to užije. Prohnal se kolem kobyly a ta jen s pomocí svého jezdce udržela rovnováhu. Nebezpečný manévr si nicméně vyžádal svou oběť. Hřebec skluzem změnil směr, záď mu poklesla, jeho jezdec s nepublikovatelnou kletbou opustil sedlo a nezadržitelný pád skončil nedobrovolnou koupelí.

Její jezdec se promočenému vojákovi rozhodl pomoci, avšak to jediné, co pro něj mohl udělat, bylo nabídnout mu ruku, když se po plácavě brodivém úsilí pokusil vystoupit na příkrý břeh.

Oba muži stáli tváří v tvář, z desátníka odtékaly poslední stružky potoční vody a jeho utrápený výraz byl čitelný i pro nezkušenou kobylku. „Chtěl sem se tě zeptat, pročs to nevzal,“ pokračoval v rozhovoru suchý muž fascinovaně sledující tenčící se čůrek proudící ze špičky dřevěné pochvy poddůstojnického meče. „Ale odpověď nejspíš znám. Nedovolil ti to ten tvůj tchán. Nebo spíš tvoje žena.“

Mokrý muž neradostně přikývl. „Oba. Tchán je radní v městečku pod hradem a jako kožišník tam má své obchodní zájmy. A moje žena poslouchá spíš jeho než mě.“

Její jezdec na to chtěl něco říci, ale roztrásla ho zimnice. Všiml si toho i desátník, jemuž v studeném podvečeru začaly cvakat zuby. „Myslím, že nejlíp uděláme, když se někam půjdeme zahřát. Zvenčí i zevnitř. Naštěstí máme kam.“

Podnikavý chlap bydlel ve velkém a novotou vonícím hrázdném domě uprostřed osady. „Hostirade, už dlouho si nás nenavštívil,“ přivítal je ramenatý a zarostlý muž ve dveřích, do kterých se sotva vešel. „A jak vidím, tak k nám přivádíš milýho hosta.“

„Je to královskéj kapitán Vladislav, Bivoji.“

„Ten kapitán?“

Její jezdec nijak nereagoval a tak musela přitakat ona.

„Ten kapitán, co párkrát vytrh’ trn z královského zadku?“ doplnil Bivoj.

„Ano ten, pane Bivoji,“ odpověděl její jezdec a podal muži ruku.

„Nejsem žádněj pán, kapitáne. A nestůjte mi tady ve dveřích. Zdá se, že vás cestou zastihla průtrž mračen.“ Muž nevěřícně zakroutil hlavou. „Teda jen jednoho z vás.“

Její jezdec se nedal dlouho pobízet; vešel dovnitř a ona ho zcela přirozeně následovala. Pozvání se jí však překvapivě netýkalo. Hostirad ji chytil za uzdu a zabránil, aby prošla masivní dřevěnou zárubní.

„Ta vaše kobylka jde za váma, kapitáne.“

Její milovaný jezdec se jí bohužel nezastal, jen požádal, aby se mu o ní dobře postarali. A tak ji odvedli do stáje. Ta byla pohodlná a velká s voňavou slámou a nadbytkem sena a byl v ní ubytován jediný celkem sympatický kůň. Tedy až do této chvíle. Teď tu byli tři a ji čekala náročná noc s Holivánkem.

Druhý den ráno pro ni její jezdec přišel a vysvětlil ji, proč nemohla dovnitř. Byl ještě víc cítit nemocí a jeho ruka, která ji laskala, byla horká nastupující horečkou.

Snažila se mu to říci, ale opět jí nerozuměl. Když se pokusila sdělit mu to tím, že se bránila vyvedení ze stáje, špatně to pochopil.

„Ještě se na mě zlobíš, Krasavice? Omluvám se ti, ale nešlo to jinak. Koně do domu prostě nesmí.“

Ona se ale nezlobila a nechtěla mu ublížit. Sama proto vyšla před stáj, kde postávala nejméně polovina osady. Její obava ještě vzrostla, když v čerstvém horském povětří ucítila příznaky blížící se bouře. Varovně zařehkala a nenechala si nasadit sedlo.

„Přece mi tu nebudeš dělat ostudu,“ zašeptal jí její jezdec do ucha. „Podívej, i ten nemožný Hostiradův kůň se dneska chová líp.“

Měl bohužel pravdu, ten prohnaný hřebec byl dneska učiněný milius. — *Dělá to schválně; není tak hloupý, jak se dělá.*

Jí však nezbývalo než nedělat ostudu, navzdory tomu, že se bála o svého milovaného jezdce. Nechala se osedlat a třebaže

cítla, že jejímu jezdcí bude brzy hůře, vydala se na jeho povel na cestu. — *Do večera budeme u moře, tam se o něj postarají,* uklidňovala se. *A ta bouře možná přijde až večer.*

Bouře dorazila brzy po poledni, když začali sestupovat k moři podél zpěněné bystřiny. Její jezdec už hořel horečkou a sotva se držel v sedle. Drahnou dobu už nepromluvil.

Nejdříve se přihnál víchř přinášející rachot hromobití a za pár minut ho následovala stěna deště osvětlená žlutavými blesky.

„Musíme se co nejdřív dostat do jeskyní. Tam se schováme,“ pokusil se bouři překřičet její jezdec. Jeho ochraptělý hlas však zanikl v rachotu bouře. „Drž se mě!“ Tentokrát se našťestí trefil mezi dva hromy.

„Dem špatně, kapitáne. Musíme odbočit vlevo!“ Desátníkův hlas se ozval někde daleko za nimi.

„Věř svému koni,“ řekl její jezdec, ale pouze sám pro sebe, neboť víc šeptal než mluvil.

— *Konečně správný rozhodnutí,* řekla si s určitým zadostiučiněním kobyłka, ale hned si uvědomila, že už může být pozdě. Ona dobře věděla, kde jsou a kam se mají vydat. Navzdory kamenité cestě, jež v přívalu vod nepříjemně klouzala, se rozhodla přejít do trysku. Jezdec se jí křečovitě držel a ona měla štěstí, že po pár stovkách honů vjeli do údolí sevřeného bílými skalními stěnami, které je alespoň trochu chránily před náporom živlů. Lijavec přešel v krátké krupobití, vítr ale zeslábl a po chvíli se zlepšila i viditelnost. Krasavice ještě zrychlila a

po dvou zatáčkách spolu s řekou zamířila do temného portálu jeskyně. Brodila se nehlubokou ale ledově chladnou vodou a když podzemní řeka vplynula do nevelkého podzemního dómu, i v černočerné tmě instinktivně zamířila na návrší z naplaveného štěrku.

Tam zastavila a jezdec se téměř neslyšně sesul z jejího hřbetu. Slyšela jeho dech; čekala, ale nic neříkal. V neproniknutelné temnotě podzemí se k němu sklonila a olízla mu tvář.

To ho probudilo k životu.

„Kde to jsem? Je tady tma,“ Pomalu se rozpomínal. „Vjeli sme do jeskyně. Asi sme stále v ní.“ Nahmatal její nozdry.

„Hostirad!?“

Zavrtěla hlavou.

„Asi sme ho ztratili, tam nahoře... Musíme ho jít zachránit. Musím se dostat do sedla!“

Pokusil se vstát a po značném úsilí, kdy mezi zuby drtil téměř neslyšné kletby, se mu to nakonec podařilo. Botu ale nedostal ani do třmenu. Namísto toho skončil zpět na zemi.

„Běž ho najít, Krasavice, prosím.“

Zavrtěla hlavou. Neviděl jí, ale přesto pochopil. „Tak dobře. Nejdřív musíš najít záchranu pro mě. U ústí řeky do moře je nová rybářská osada. Tam snad najdeš pomoc. Běž, má milá kobyľko!“

Nechtěla ho opustit, ale věděla, že ho i tentokrát musí poslechnout. Milovala ho, ale sama mu nemohla pomoci. Rozběhla se k dolnímu východu z jeskyně.

„Běž a hodně štěstí, Krasavice.“

Jeho slova stěží zaslechla v rostoucím hukotu řeky.

K vesnici doběhla po necelé hodině. Slunce už klesalo k západu a moře bylo temně siné.

— *Jak jen se s nimi domluvím?* obávala se cestou. Lidé jí totiž většinou příliš nerozuměli. *Myslí si, jak jsou chytrí, ale zvířatům příliš nerozumí.* Zastavila uprostřed návsi nad rybářským přístavem a nastražila své krásné uši.

Z jednoho domu ucítila známou vůni a zaslechla známý hlas. Srdce jí poskočilo radostí. Rozběhla se k bytelným kovaným dveřím a zaklepala na ně levým předním kopytem.

Pijácká píseň zpívaná nepříliš sladěným mužským sborem skončila uprostřed verše a zábava potichla. Nic dalšího se však nedělo.

Kopyto udeřilo o práh, tentokrát to pravé a o něco razantněji. „Běžte někdo otevřít!“ rozkázal neznámý, trochu již ovíněný hlas z hloubi domu.

Dveře se otevřely a na kobytku se zahleděly hnědé oči asi dvanáctileté dívky.

„Venku je kůň,“ řekla a rozhlédla se po návsi. „A bez jezdce.“

„Bez jezdce?“ podivil se jiný, tentokrát důvěrně známý hlas.

„Bez jezdce, strejdo. Je celej bílej a má krásný sedlo.“

„Bělouš?“

Holčička prokázala na svůj věk solidní a především velmi praktické základy koněznalství. Jen trochu se naklonila a hned hlásila: „Bělka.“

Z hloubi rozlehlého domu k nim zamířil muž s jemným inteligentním výrazem v pečlivě oholené tváři. V rukou držel opečené stehýnko nějakého většího ptáka. Zadíval se do jejích koňských očí a nevěřícně kroutil hlavou. Až pak se zeptal: „Krasavice?“

Krasavice na něho stále hleděla a snažila se tvářit, že všemu rozumí a souhlasí.

„Kde máš Vladislava?“

— *Snad si nemyslí, že mu odpovím v lidštině.* Zařehtala a hlavou ukázala k řece.

„Potřebuje pomoc?“

— *Pročpak bych tady asi jinak stála bez jezdce míle od nejbližší civilizace?*

„Nespíš tu pomoc potřebuje,“ rozhodl se se nakonec muž, nespouštěje z ní oči. „Kdo mě může doprovodit na záchranné výpravě? Na koni a do čtvrt hodiny?“ obrátil se k početnému osazenstvu roubeného domu soustředěnému kolem masivního ohniště.

Vstal jediný muž, černovlasý s velkou rudou jizvou v obličejí. „Já, pane Viléme. A moje nejstarší dcera. Za deset minut sme připravený.“

Muž splnil, co slíbil. V osmi minutách seděl na koni v těžkém nepromokavém plášti a neforemnou hučkou na hlavě. Dcera mu byla po boku a tvářila se ještě sveřepěji než otec.

Vilém v tu samou chvíli ještě utahoval sedlový řemen a připravoval třmeny. Jeho kůň byl velmi přitažlivý vraný hřebec, ale Krasavice neměla na milostné dobrodružství ani pomyslení. Právě si doprávala ovsu a na něco si vzpomněla. Rozběhla se k jednomu z domů a otřela hlavu o držák čadící pochodně.

„Nevíte, co nám chce říct, pane Viléme?“ zeptal se ten muž s hučkou.

Vilém odpověděl, aniž by na ní pohlédl. „Nevím, koním nerozumím.“

„Možná chce, abysme vzali pochodně,“ odpověděla místo něj dcera. Měla jemnou krásnou hřívu, pod ní se ale skrýval tvrdý nesmlouvavý pohled.

„To je možné, pane starosto,“ připustil její známý a přítel a bojoval dál se třmenem. „Ale ruku do ohně bych za to nedal.“

„Přineste nám všechny nepoužitý pochodně co najdete!“ Muž měl zvučný a hluboký hlas, který se jí líbil. Navíc, jak si vzpomněla, před měsícem slyšela podobný. Bylo to v Týně na představení králových herců.

Mezitím, co vesničané snesli nejméně půl tuctu pochodní, se Vilém konečně dostal do sedla.

„Nejedete nějak nalehko, pane básníku?“ promluvila opět dcera silným a jasným hlasem, jenž zdědila po otci. Tentokrát v něm zaznívala nelíčená starost. „Nahoře může být zima. Přineste mu někdo pořádný plášť!“

Jeden z přihlížejících rybářů přinesl těžký plášť, jenž se podobal tomu starostovu, jen byl o poznání čistší. Vilém ho

převzal, chvíli si ho prohlížel – a jak Krasavice zaslechla i očičal – ale po krátkém téměř neznatelném zaváhání si ho přehodil přes svůj světácký dublet v barvě temně rudého vína. Ani rybí zápach však nemohl přebít jemnou jasmínovou vůni, podle kterého by básníka poznala i v úplné tmě.

Nazpátek k jeskyni dorazili za hodinu a čtvrt. Z dolního výtoku se však nyní dral mohutný proud zkalené vody. Krasavice se do něj snažila vstoupit, ale stěží unikla dravým vlnám.

„Pokud je v jeskyni, tak se tam jen tak nedostaneme,“ konstatoval Vilém.

— *On je v jeskyni! A moc času už mu nezbývá... A co když si ho vzal ten proud?! Kobyłka ztratila hlavu a pokusila se znovu vběhnout do rozvodněné řeky. Byla ochotna riskovat i svůj život. Zadržela ji překvapivě silná starostova ruka.*

„Podle toho, jak se ta jeho klisna chová, tak je opravdu uvnitř. A já možná vím, jak se tam dostanem. Zkusíme jeskyni objet po zemský cestě a proniknout tam horním vchodem. Tam bejvá řeka o dost mělčí.“

Krasavici se nikdy příliš nelíbilo označení „klisna“, ale teď to byla ochotna tomu muži odpustit. Navíc nebyl čas nad tím přemýšlet. Bez prodlení se rozběhla po udusané cestě, která procházela suchým dolem, jenž velkým obloukem obkružoval vápencovou horu pokrytou nevelkými skalkami a škrapy.

„Staří vyprávěli o koních, který rozuměj lidský řeči. Nikdy sem jim nevěřil. Ale teď začínám mít pochybnosti,“ zaslechla někde daleko za sebou.

„Já tomu taky nevěřím, starosto. Je to prostě jen zvířecí instinkt.“

Kobylka slovu „instinkt“ nerozuměla, ale tušila, že to není poklona jejímu intelektu. Měla básníka docela ráda, ale štválo ji, jak podceňuje koně a především kobylky. Teď na to ale nebyl čas. Běžela o život, o život svého jezdce, o život svého miláčka.

U horního vchodu přestalo pršet a voda, přestože ve skalním hrdle mizela s dunivým burácením, se zdála průzračnější a především překonatelná. Bez rozmyslu se do ní vrhla a po chvíli jí sahala až k břichu. Dále ale nestoupala a jejímu tlaku dokázala vzdorovat.

Hnána vzpěněnou spoustou se brzy dostala do prvního dómu. Byla v něm absolutní tma a poloostrovní návrší, kde zanechala svého jezdce, zaplavila voda. Začala – dnes už podruhé – ztrácet hlavu. Otočila se a spatřila, jak se k ní blíží malá světélka pochodní. Zdálo se, že se téměř nehýbají. Až po chvíli se v jejich světle objevil nejasný obraz dvou lidí a jejich koní. Básníka nikde neviděla.

— *Přišli jsme příliš pozdě. Žalostně a táhle zaržála.*

„Tady sem!“ Slabé zvolání téměř zaniklo v rachotu vod. Otočila se po zvuku a znovu se rozběhla, stříkajíc kolem sebe gejzíry vody mihotající se v žluté záři pochodní. Vyběhla na suchou zem a spatřila svého jezdce, jak sedí na zemi mezi dvěma stalagmity a chvěje se zimou. Sklonila k němu hlavu a on ji pohladil po nozdrách rukou, již spalovala horečka.

„Vrátila ses mi a přivedla pomoc, moje kobylko.“

Ostatní přijeli až po chvíli. Vilém zůstal na koni a zašeptal: „To by byla báseň: Kůň a jeho jezdec – záchrana v zemských hlubinách.“

Starosta a jeho dcera byli praktičtější. Seskočili s koní a vydali se k jezdcí.

„Jak je vám, pane kapitáne?“ zeptal se starosta.

„No už mi bylo líp. Nedokážu se ani postavit na nohy a je mi strašná zima.“

„Napijte se naší pálenky, ta vám udělá dobře.“ Hřmotný muž nabídl jezdcí svou polní láhev. Vzduch zavoněl kmínkou. „Mileno, přines kapitánovi ten plášť.“

Jezdec se napil a rozhlédl se kolem sebe. Až teď si všiml Viléma, který již také opustil sedlo. „Ty si tu taky, příteli. Tebe by sem tu nečekal.“

„Jsem tu, Vladislave. Odvezeme tě do vesnice. Tam ti pomůžou. Udržíš se na koni?“

„Nevím, ale můžu to zkusit.“ Jezdec se zahalil do pláště, který mu přinesla starostova dcera, a pokusil se vstát. S pomocí dvou mužů se mu to podařilo. Dostat ho na kobytku bylo těžší. Nakonec sice spočinul v sedle, ale spíše na ní ležel než seděl a křečovitě jí objímal krk. Krasavice cítila, jak se chvěje a hoří horečkou. Pomalu se vydala nazpět k vodě. Nyní šla jen krokem a plně se soustředila na to, aby jí nesklouzl ze hřbetu. I přesto by byla její starost marná, pokud by starosta a Vilém několikrát jejímu jezdcí nepomohli.

Voda byla studená a vzduch jen o něco teplejší, její srst však byla poté, co po dlouhých minutách vyšli na denní světlo, zcela propocená.

Když vystoupali mimo dosah vod, jezdec odmítl další pomoc, ačkoliv se na ní nedokázal udržet. „Musíte mě k ní přivázat, pánové,“ zašeptal, když dopadl na zem.

Vilém mu tentokrát přispěchal na pomoc jako první. Poklekl, pozvedl přítelovu hlavu do svého klína a lehce mu prsty pročísl potem spleené vlasy. „Vydrž, Vladislave. Pomoc je blízko, do vsi je to jen něco přes hodinu jízdy.“

„Vydržím, jen mě musíte přivázat. Neudržím rovnováhu.“

„Tak dobře.“

„A ještě něco. Někde nahoře sme ztratili desátníka Hostirada. Zabloudil v tý bouři. Někdo ho musí jít zachránit. Udělal by sem to sám, ale nemám na to sílu.“

„Já se po něm podívám s dcerou, kapitáne. Kde se vám ztratil?“

Jezdec se na chvíli zamyslel a pak se podíval na kobytku. Ta počínala tušit, co ji čeká.

„To nevím, ale někdo to určitě ví.“ S obtížemi pozvedl ruku a ukázal na ni. „Krasavice ho najde.“

„Blouzníš,“ řekl básník se starostí v hlase. „Vždyť se na ní přece neudržíš.“

„Na Krasavici pojeděš ty. Mě může nýst tvůj kůň a do vesnice mě dopraví starostovic mladá paní.“

— *Já a bez tebe*, kobyłka nevěřícně zařehkala.

„Já a na tvé kobylce,“ přidal se k ní Vilém. „To přece není možné. Nikoho jiného než tebe na svůj hřbet nepustí. Dobře vím, jak skončil ten zloděj koní v Týně.“

— *Byl to cizí chlap, smrděl a použil ostruhy, vzpomněla si. Ale za tu zlomenou lebku si mohl sám. Víceméně.*

„Poslouchejte mě oba dva. Jde tu o život mého přítele. Krasavice, teď mi nejvíc pomůžeš tím, že pomůžeš jim. Já ti slibuju, že ti do tvého návratu neumřu. A tobě, Viléme, taky věřím. Nezklam mě.“

Krasavice chtěla protestovat, ale i ona věděla, že bez ní Hostirada ani toho jeho nevychovaného koně nenajdou. — *Ale, co když mi, navzdory svému slibu, umře?*

Jezdec se však už začal se starostovou pomocí vytahovat do sedla básníkovra vraníka. Po mnoha vteřinách se mu podařilo usadit v sedle, kde se ho starosta pokusil upevnit provazem.

„Mileno, dovez kapitána opatrně do vesnice, a řekni ženskéjm, ať se o něj postaraj,“ přikázal starosta své dceři, která už seděla na svém koni, a předal jí vraníkovy otěže.

Milena hvízdla a její ryzák se vydal k domovu. Básníkův kůň je nedobrovolně a s viditelným odporem následoval. Kobylka si kladla otázku, zda je to kvůli tomu, že opouští svého jezdce, či zda nechce, aby mu velela žena. Odpověď ji nicméně nezajímala; namísto toho udělala pár kroků, dloubla svého milého hlavou do stehna a smutně zaržála.

Jezdec se k ní otočil, pousmál se, rozkašlal se, vyplivl krvavý hlen a s bolestivou grimasou jí řekl jen pár slov: „Na shledanou.“ Vše ostatní řekly jeho oči.

Kobylka znovu zaržála, ale tentokrát mluvila k vranému hřebci: „DÁVEJ MI NA NĚJ POZOR. NESMÍŠ HO NECHAT SPADNOUT. POKUD SE S NÍM NĚCO STANE, TAK SI TO S TEBOU VYŘÍDÍM.“ V koňské řeči, která hojně využívá mimiku, ale nezná abstraktní pojmy, slovesa a dokonce ani spojky, to však znělo spíše jako: „DVOJNOŽEC-NÁKLAD JÁ STAROST. DVOJNOŽEC-NÁKLAD PÁD VÝHRUŽKA. JÁ KOUSNUTÍ TY BOLEST.“

Hřebec jí na to odpověděl: „TY KOUSNUTÍ JÁ VELKÉ KOUSNUTÍ TY VELKÁ BOLEST.“

Krasavice se však nedala zastrašit: „DVOJNOŽEC-NÁKLAD VELKÝ SAMEC VELKÉ PŘIROZENÍ SILNÉ ZUBY. DVOJNOŽEC-NÁKLAD MŮJ-FLÉMUJÍCÍ-HŘEBEC HLAVA-STÁDA MNOHO¹ DVOJNOŽEC MNOHO BIČ MNOHO OSTRUHA.²“

„DVOJNOŽEC TVŮJ-FLÉMUJÍCÍ-HŘEBEC KRAJNÍ-PODIVENÍ.“

— *To jsem asi trochu přehnala*, posteskla si v duchu kobylka, *jak to jen ale říci?* Zkusila to tedy jinak: „JÁ ZARŽÁNÍ DVOJNOŽEC-NÁKLAD PÉČE-O-SRST DRBÁNÍ.³“

„MNOHO BIČ MNOHO OSTRUHA NEDŮVĚRA.“

„MNOHO MNOHO MNOHO⁴!“

Černý hřebec se sice ani nyní nezdál zcela přesvědčen, v jeho hlavě se však naštěstí usídlila nepříjemná představa nespočetně mnoha bičů a ostruh. Nespokojeně zafrkal, ale kobylka si všimla, že nyní opatrněji našlapuje a snaží se, aby se téměř

1 To jest, více než čtyři.

2 Můj jezdec je mezi lidmi velké zvíře. Má mě rád a je velitelem mnoha mužů, kteří mají ostruhy a biče.

3 Stačí mi jen zaržát a můj jezdec udělá, co mi na očích vidí.

4 Víc než si vůbec dokážeš představit!

bezvhládný jezdec cítil na jeho hřbetě co možná nejpohodlněji.

Ted' ale musela přenést svou pozornost na svého nového jezdce. Vilém se chvíli ostýchal, pak se ale vyhoupl do jejího sedla. Byl o něco lehčí než její milý a měl ostruhy. Nezbyvalo jí než věřit, že je nikdy nepoužije. Zatím to bylo ale dobré. I on ji poplácal po krku a především se rozhodl jí důvěřovat.

— *Do cvalu, ať se k němu vrátím co nejdříve.* Krasavice se rozjela k západu vstříc rudému slunci a pro jistotu se ani jednou neohlédla.

K rozcestí vysoko v horách dojeli už pozdě večer. Naštěstí vyšel úplněk a jeho bledá zář jim osvětlovala cestu. Déšť smyl všechny stopy, ona ale stále cítila náznak pachu nezvedeného hřebce. Zaržála, aby upozornila i starostova koně a zatočila ostře k severu. Cesta čtvrt míle mírně stoupala a pak se stočila do údolí, na jehož dně hřměly vody bystřiny. Dlouhé hodiny jeli podél ní, skály kolem se postupně vzpínaly k hvězdnatému nebi, až jim kolem půlnoci cestu zahradila vysoká skalní stěna, jejíž četné ostré hřebeny a osamělé kamenné jehly vrhaly antracitově černé stíny. Nic z toho však nepřitáhlo pozornost kobyly a jejích přátel. Bystřina, jež se mezitím proměnila v mohutnou řeku, před stěnou mizela s ohlušujícím burácením v úzkém jícnu, vystřikujíc vodní spousty a zahalujíc celé údolí do mlžného oparu.

„Pokud spadl do té vodní propasti, tak ho už toho ubožáka nemusíme hledat,“ konstatoval Vilém zírající s posvátnou hrůzou na drtivou sílu přírody.

— *Ty ubožáky!* Krasavici vždy dráždilo, když lidé zapomínali uvažovat koně a jiné živé bytosti.

„Už jsem tu několikrát byl, ale vypadalo to tu úplně jinak,“ prohlásil starosta.

„Divíte se? Po té bouřce je to tu hotová potopa světa?“

„Ne, tak to nemyslím. Opravdu tady teď teče o mnoho víc vody. Ale změnila se i ta skála. A ten jícen tady vůbec nebyl. Voda propadala do podzemí o hezkejších pár desítek sáhů dál.“

„Možná tady došlo k nějakému sesuvu. Pak ale mohou být pohřbeni pod vším tím kamením.“

„Uvidíme ráno. Utáboříme se tam pod tím lesíkem,“ starosta ukázal k jehličnatému lesu, který minuli před necelými pěti hony.

„Dobrá, ale je tady nepříjemná zima a vlhko,“ podotkl básník.

„Zapálíme oheň a v sedlových brašnách mám pro každého houni.“

„Vy myslíte opravdu na všechno, starosto.“

„Kdysem nemyslel, tak už je polovina mužů z mé vesnice mrtvejch. Jako by nestačily zlé náhody, je tu ještě lidská hloupost a lenost.“

„Jste vskutku opora vaší vesnice, ale navždycky jí nebudete. Lidi se musí naučit myslet.“

„Měl jsem syna, ale ...“ Starosta nedokončil větu a zdálo se, že by i to, co řekl, vzal nejrady zpět.

„Zemřel?“

„Ne, myslím, že stále žije. Jen utek' ke komediantům.“

„Ke komediantům? Tím asi myslíte herce,“ Vilémův hlas byl náhle o poznání chladnější. Všiml si toho i starosta.

„Vy jste ale královskéj básník, všichni vás znaj a váží si vás.“

„Jak se jmenuje ten váš syn?“

„Hostomil.“

„Není vám náhodou trochu podobný, jen bez té jizvy a se světlejšími vlasy? A nemá náhodou ten váš silný hlas?“

„To by moh' bejt on,“ přiznal, byt' nerad, starosta.

„Tak ten působí v královské herecké společnosti stejně jako já. Je to ten největší talent, co jsem kdy viděl. Minulý rok jsem napsal hru o drakovi, ve které hraje hlavní roli. Domnívám se, že se mi docela povedla, ale díky vašemu synovi jsme měli celé léto vyprodáno. Ale to není to nejdůležitější. Především je to dobrý člověk, všichni ho mají rádi a váží si ho. I král a královna.“

Starosta se zdál zaskočen. „Celou dobu sem věřil, že z něj bude spolehlivej velitel na rybářský lodi a dobrej starosta na souši.“

„Každý se narodí s nějakým posláním. Ale ne vždy s tím, co by chtěli jeho rodiče.“

„Je to můj jedinej syn. Pak mám už jen tři dcery.“

„Ta vaše nejstarší, Milena, by ale mohla starostovat už teď. Je rázná a i muži ji budou poslouchat. Jsem si tím jist, i když ji znám jen pár hodin.“

„To máte pravdu, pane básníku. Ale je to jen ženská. S nima se o tom nedá mluvit.“

„V historii jsme měli několik vládnoucích královen či vévodkyň. A většina z nich se vyrovnala mužům.“

Mezitím dojeli k lesíku. Starosta se jal rozbíjet tábor a neřekl při tom slova. Mlčel i Vilém, což u něj bylo krajně nezvyklé. Promluvil až tehdy, když se oba muži zavinuli do připravených příkrývek. „Pane Bolerade, myslíte si, že mohu vašemu synovi oznámit, že už se nemusí bát navštívit svého otce?“ Kobylka našpicovala uši, aby slyšela odpověď. Ta ale dlouho nepřicházela. Starosta se převaloval, až pak odpověděl: „Tak tedy dobrá, moje paní a holky budou štěstím bez sebe a já... Já se mu pokusím omluvit.“

„Když už budete u toho omlouvání, tak se omluvte i vaší dceři. A promluvte si s ní o tom, co by chtěla udělat se svým životem. Možná budete překvapen. A když budete mít štěstí, tak i příjemně.“

Starosta to nekomentoval, jen něco neurčitě zamumlal. Krasavice byla příliš mladá, aby znala všechny nuance lidských emocí. Dnes poprvé se setkala s projevem těžce dosaženého smíření s realitou.

Ráno je zastihla mlha, v níž muži dospávali u ohně a i koně se od něj snažili trochu ohřát. Když se ale probudil starosta, věci se daly rychle do pohybu. Krasavice s údivem sledovala, jak starosta během několika málo minut sklidil tábor a připravil

vše k odjezdu. Vždycky si myslela, že její jezdec je nejlepší zálesák a táborník, nyní si musela přiznat, že je možná až druhý nejlepší.

Básník se do práce raději příliš nezapojoval. Držel se v pozdálí, hladil ji a laskal. V této činnosti si však její jezdec naštěstí vavříny ponechal.

Než dojeli ke skále přehrazující údolí, se mlha zvedla a horní polovinu skály zalévaly paprsky vycházejícího slunce. Od noci vody výrazně ubylo a nový jícen už stačil vodní spousty hltat. Proud se do něj řítí v podobě vodopádu, jenž se po pár desítkách sáhů rozrážel na nespočetných kamenných výstupcích a doběla zpěněná voda mizela v bezedné hloubce.

Zřetelně byl také vidět sesuv, jenž v šíři padesáti sáhů obnažil bělostný vápenec. Zřícené skály přehradily nyní již vyschlé koryto řeky a mnoho z obřích balvanů balancovalo na hraně propasti.

V dohledu nicméně neviděli žádnou stopu po Hostiradovi a jeho koni, jelikož celé okolí až do výše několika desítek stop podlehló jakémusi podivnému kataklyzmatu, jež smylo veškerý půdní pokryv.

„Možná se schovali tamhle v horní jeskyni.“ Starosta namířil svůj prst na stěnu, která se zdála nedotčena všeobecným řícením a zvedala se nad čarou záplavy. Kobylka tam však viděla jen rostlou skálu. „Vchod odtud není vidět, kryje ho ten výběžek s vysokou jedlí.“ Kobylka neviděla ani jedli. „Teda byla tam jedle. Teď už jí nevidím. Vede tam docela pohodlná pěšina, po který můžou i koně.“

Pěšina tam sice vedla, ale zřícené balvany ji činily téměř neprůchodnou. Krasavice naštěstí vždy našla nějakou cestu, ačkoliv mnohokrát balancovala na viklajících se kamenech a procházela pod mnohacentýřovými ostrohrannými odštěpky zaklíněnými nad jejich hlavami, které se mohly každou vteřinu zřítit. Vilém s ní sesedl a následoval ji, ale v jeho očích byl strach. Starosta šel opatrně a kontroloval každý svůj krok, ale jeho obavy se v ostře řezané tváři neprojevovaly. Největší potíží tak představoval starostův kůň, který několikrát odmítl pokračovat. Krasavice ho vždy musel okřiknout a naznačit, co může očekávat zbabělý kůň ve světě mužů s biči a ostruhami. Když obešli poslední výběžek, jim cestu zatarasil kmen padlé jedle tvořící základ nevysoké hráze kamenů, z nichž ty největší dosahovaly velikosti lidské hlavy.

„Pokud šli tudyma, tak už je nenajdem,“ prohlásil starosta a básník jen přikývl. Ona si však všimla, že na jednom z ostnatých keřů těsně před závailem uvízl pramen koňských žíní.

Zařehkala a snažila se je ukázat. Básník jí jako vždy nerozuměl, ale starosta ukázal, že má na člověka docela slušnou inteligenci. Přistoupil ke keři a ocasní žíně vzal do ruky. Chvilí se je prohlížel a pak je umístil těsně před kobylčiny nozdry.

Bylo to zbytečné, ten pach už poznala z dálky. Potrásla hlavou, což, jak už dávno věděla, většina lidí zcela chybně považuje za koňský souhlas.

„Tak si myslím, že se to musíme pokusit prozkoumat,“ řekl s nevelkým nadšením starosta a hned se dal do díla. Básník se snažil pomáhat, ale příliš se mu to nedařilo. Starosta mu proto

svěřil úlohu svrhávače kamenů dolů po svahu, ke které Vilém nepotřeboval žádnou zvláštní sílu ba ani obratnost. Navíc mu přitom mohla svou hlavou pomáhat Krasavice.

Bylo už hodně po poledni, kdy se podařilo odvalit a shodit poslední větší kámen. Zbýval už jen rozlomený kmen. S tím však ani svalnatý starosta nemohl hnout. Chvilí se zadíval na básníka, zakroutil hlavou a poté prohlásil: „S tím nám můžou pomoci jen koně.“ Pak odněkud vzal dlouhý provaz a po delším přemýšlení a několika praktických zkouškách se mu ho podařilo pevně omotat kolem jediné zbývající větve a jeho konce provizorně zachytit za postroje.

Pak vzal do rukou bič. Naštěstí ale pohlédl na kobytku a s omluvným výrazem ho zasunul do holínky. Pak pobídl svého koně a sám se zapojil do tahu. Krasavice do toho dala veškerou svou koňskou sílu, ale stále něco chybělo. Básník, který to zatím jen pozorně sledoval, si plivl do dlaní a začal jí pomáhat. I on se opravdu snažil a byl relativně odpočat, a tak se kmen začal pomalu palec po palci posouvat a otáčet. Trvalo však ještě mnoho dalších perných minut než vznikl průchod, jímž by mohl projít i kůň.

Jako první jím však prošel zvědavý básník. „Myslím, že tu jsme správně,“ ukázal na hromadu kamenů složených u stěny jeskynního vchodu. „Snažili se dostat ven,“ bryskně vyložil svůj objev, „ale neměli s sebou důvtipného Bolerada.“

— *A chytrou kobytku*, doplnila v duchu Krasavice, již opět zamrzelo básníkova stálé ignorování koní a především samic.

„Hostirade!“ zvolal mocným hlasem důvtipný Bolerad.

„OTRAVNÝ HŘEBČE!⁵⁴“ přidala se v koňské řeči chytrá kobylka. Odpovědi oběma bylo jen dunivé šumění vodopádu.

„Pokud tady opravdu byli, tak už sou pryč. Možná se snaží najít jinej východ.“

„Ta jeskyně má i jiný východ?“ podivil se Vilém, který se rozhodl, že nebude přepínat své bardské hlasivky.

„Nevím, nikdo ho ještě neobjevil. Když jsem byl mladej, tak sme to tu jednou prolízali s přáteli. Málem sme se tam ztratili a když sme vyhládlí a prochladlí po hezkejš pár hodinách vylezli zase ven, tak náš objevitelskej duch zhynul na úbytě.“

„Takže se tam raději ani neodvážíme?“

„Co to říkáte, pane básníku! Tady jde přece o lidskej život. A navíc pan kapitán by nám to nikdy neodpustil.“

„A TAKY O KOŇSKÝ ŽIVOT!“ pokusila se zaržát kobylka, byť si byla jista, že to bude jako vždy marné.

Starosta zapálil jednu z pochodní a vešel do jeskyně. Následoval ho jeho grošovaný kůň. Vilém se držel v závěsu a Krasavice se rozhodla, že ho prozatím bude hlídat z týlu.

Chodba vedla dlouhou dobu rovně, pak se stočila vlevo a začala mírně klesat. Po delší stovce sáhů se ale několikrát rozvětvila a brzy se z jeskyně stalo úplné bludiště.

Krasavice zjistila, že se její smysly zbystrili a především se jí v hlavě rodil třírozměrný plán chodeb, jenž zachycoval každíčkou zákrutu a jejich cestu podzemím v něm vyznačovala rudě zářící nit.

Hřebcův pach byl všude kolem, ale starosta, který ho necítil, volil cestu podle šířky chodeb a kobyłka s ním dlouho souhlasila.

Zaprotestovat se rozhodla až v okamžiku, kdy starosta zatočil na jednom z rozcestí vlevo. I tam sice hřebec a jeho jezdec vešli, ale ona poznala, že se nakonec po pár hodinách vrátili a pokračovali vpravo, kde z úzké chodby slabě šuměla vzdálená řeka.

Důvtipný Bolerad se zastavil a vrátil se. Pozoroval ji v záři pochodně a nakonec se rozhodl poprvé ji přímo oslovit. „Běžte první, paní kobyłko. Vy jistě víte, kam se máme vydat.“

Poslechla ho a vydala se do úzké chodby. — *Paní kobyłko. To mi ještě nikdo neřekl, ani můj jezdec. Rozhodně to je lepší než ten básníkův »instinkt«.*

„Vy věříte tomu koni, pane starosto?“

„Vy snad máte nějaký jiný a lepší plán, pane básníku.“

Na to Vilém nic neřekl a zařadil se do průvodu, v jehož čele šla bílá kobyłka.

Cesta se ještě mnohokrát větvila, ale navigaci by už zvládl i člověk. Pozvolný pokles přešel v příkrý svah, na němž bylo těžké se udržet pro koně i pro lidi, ale hlas podzemní řeky už slyšeli i ti, kteří neměli právě ty nejlepší smysly.

Po pár stovkách sáhů chodba úzkým portálem vyústila do obrovské prostory osvětlené skalním oknem vysoko pod kamennou klenbou. Nevelká podzemní řeka zde obtáčela vysoký skalní pahorek, jehož téměř stálo v cestě širokému pruhu slunečního světla. Bílé kameny porostlé sytou zelení oslnivě

zářily a nadpozemská zář se blyštěla i na kovu řemení. Na samém vrcholu totiž nehybně stál kaštanově hnědý kůň, v jehož sedle vzpřímeně seděl prostovlasý muž a díval se do svitu světa, jenž byl pro něho navždy ztracen. I na jeho tváři se něco lesklo. Kobylka odhadovala, že by to mohly být lidské slzy, ale koňský zrak není bohužel příliš ostrý.

„A sakra, tohle mi nikdo neuvěří,“ zašeptal Vilém. „Tohle nikdy nepřevedu do slov. Měl jsem se raději stát malířem.“

I starosta byl tím pohledem uhranut. Chtěl na muže zavolat, ale ani on nechtěl narušit dokonalý obraz, který se mu odrážel na sítnici.

Zachránit to proto musela Krasavice. Zaržála a její hlas se zmnožil v nespočtu ozvěn.

Muž na koni otočil hlavu, ale oslepen denním světlem, nic nespatrił. „Kůň?“ splynulo mu nevěřícně se rtů.

„Hostirade!“ zvolal Bolerad, kterého zaržání vytrhlo z estetického transu.

„A člověk?“ Hostiradův hlas byl stále slabý a nedůvěřivý.

„Ano, člověk, Hostirade. Lidé a přátelé,“ odpověděl mu svým zvukným hlasem Vilém. „Člověk člověku zachráncem.“

— *Kůň koni přítelem*, říkala si v duchu Krasavice, když se setkala tváří v tvář s Holivánkem. *Nemusíme si být zrovna sympatičtí, ale jsme přece koně a ne vlci.*

Hostirad sjel s pahorku k podzemní říčce a tam se u mělkého brodu setkali koně i muži na jejich hřbetech.

„Chvála bohům a přátelům, který mě přijeli zachránit. Kdo vás poslal? Kapitán Vladislav?“

„Kapitán Vladislav, náš společný přítel,“ ujal se rozhovoru Vilém.

„A kde je? Nevidím ho tu.“

„Onemocněl nějakou nemocí, ale teď už by měl bejt v naší vesnici, kde se o něj staraj ženy.“

Hostirad si až nyní prohlédl koně-zachránce. „Vás sice, pánové, neznám, ale poznávám kapitánovu bělku Krasavici.“

„Máte pravdu, je to kapitánův kůň. A já jsem jeho přítel, královský bard Vilém. A to je Bolerad, starosta Divnova, vsi u moře.“

„Já jsem, jak už jistě víte, desátník Hostirad, posádkou na hradě Krákorci.“ Hostirad pozvedl ruku a bylo vidět, že se chvíli rozmyšlí, komu ji podá nejdříve. Nakonec se rozhodl pro básníka. Pak se opět podíval na Krasavici. „Tu kobyliku jsem kapitánovi celou cestu záviděl. Já měl strašného koně, který mě shazoval ze sedla a kousal, když jsem nebyl dost pozornej.“

„A co se mu stalo?“ podivil se Vilém, hledě na dokonale vyrovnaného koně pod desátníkem.

„Změnil se, pánové. Nejdřív mě sice zaved’ na špatnou cestu, ale pak mi zachránil život. Nejdříve odbočil na stezku vedoucí k horní jeskyni, i když sem chtěl jet podle řeky. Nebyli sme ani padesát sáhů nad dnem údolí, když se zřítíla ta skalní stěna. Kdyby mě poslech’, tak už jsme oba pohřbení někde pod těma balvanama. Sesuv zahradil řeku a tak nad ním začalo na-

pouštět zdrž. To nám zabránilo v návratu a donutilo nás stoupat po stezce, ačkoliv i na ní spadlo pár kamenů.

A pak se v jediném okamžiku propadlo dno jezera. Jako by někdo vytáh' špunt z lazebnického sudu, jen to bylo tisíckrát, co říkám, tisíckrát tisícinásobně větší. V jezeře se udělal obří vír a hluk vody byl ohlušující. Schovali sme se před ním v jeskyni a chvíli se zdálo, že sme zachráněný. Pak ale spad' ten velkej strom a strh' s sebou spoustu kamení. Snažil sem se dostat ven a on mi při tom pomáhal. Marně. Nakonec sme to vzdali a vydali se v úplný tmě najít jinej východ. On mě v tý temnotě ved' a doved' mě až sem. Východ jsme sice nenašli, ale alespoň sme našli světlo. Posiloval mě v týhle podzemní samotě a stali se z nás nejlepší přátelé. Možná by sme nakonec zůstali tady, ale aspoň bysem neumíral sám.“

— *Konečně někdo, kdo mluví i o koních.*

„Jak se ten váš polepšený oř jmenuje?“ zeptal se Vilém. Hostirad chvíli otálel s odpovědí. „Jmenuje se Holivánek. Tak ho pojmenovala moje snoubenka. Je to z nějaký dětský knížky o skřítcích.“

„Myslím, že to není zrovna vhodné jméno pro nejlepšího přítele, byť je to čtvernožec, desátníku Hostirade.“

— *Není tak hloupý ten básník. A má dobré srdce.*

„Máte pravdu, pane Viléme. Ale ta snoubenka je teď mou paní a nerad bysem jí zklamal.“

„A co »Oliwan«?“ navrhl básník. „Zní to podobně a skoro jako by to bylo z pryťanštiny. Jak se ti to líbí, Oliwane?“

„HLAVA TŘESENÍ, HLOUPÝ HŘÍBĚ!“ zkusila to Krasavice v řeči, již používaly kobylky, když mluvily se svými hříbaty.

Tříletý hřebec se na ni dotčeně podíval, protože se už alespoň rok cítil zcela dospělý, hlavou nicméně potřásl.

„Oliwane, kamaráde,“ poplácal Hostirad krk svého koně a na chvíli zapomněl, kde se společně nacházejí. Rozpomenout mu pomohl zvuk kamenů řítících se na opačném konci dómu. „Není to tu příliš bezpečný. Myslíte, že najdem cestu ven?“

Starosta poplácal Krasavici a pak řekl bez sebemenšího stínu pochybností: „Něco mi říká, že to nebude žádný problém.“

A skutečně to nebyl problém, i když se na přístupové stezce utrhl svah a tak museli koně spouštět na provaze. Koně to snášeli trpělivě, protože to trpělivě snášela jejich vůdkyně, bylo to však dlouhé a úmorné. Proto se rozhodli ještě jednou přespat na tábořišti u lesa.

Do západu slunce zbýval ještě nějaký čas a tak se muži u ohně rozpovídali. Dlouho se zdálo, že Vilém nikoho nepustí ke slovu, pak se ale musel svlažit suché hrdlo a slova se chopil důvtipný Bolerad. Vyprávěl o dlouhých nocích uprostřed nekonečných vod, o mořských nestvůrách v temných hlubinách i netvorech rodících se v ještě temnějších myslích mužů, kteří celé týdny nespátří pevnou zem. Mluvil a jeho pevný a jasný hlas zatlačoval okolní temnotu víc než zář skomírajícího ohně. Koně i jejich jezdci pozorně naslouchali a když upro-

střed noci dovyprávěl osudový příběh o bílé velrybě a utonulém kapitánovi, zavládlo ticho.

Muži se beze slov zahalili do spacích houní, zamýšlejíce se nad smyslem světa a svým místem v něm, a koně se rozhodli odpočinout si po náročném dni. Žádný z nich si tu základní osudovou otázku nepoložil, neboť koně mají v této věci víceméně jasno. Oliwan se nabídl, že bude hlídat, a Krasavice se rozhodla, že mu bude pro jednou důvěřovat. Lehla si na zem v blízkosti básníka a pozvolna upadla do snivého spánku.

Všude kolem ní se rozpínal dokonale rovný obzor obchvacující žírnou step, v jejímž středu se páslo nedohledné stádo divokých koní. I ona se s nimi pásala a byla dokonale šťastná. Tráva byla totiž bujná, stejně jako hřebci kolem ní. A tak to bylo po mnoho dnů, aniž se cokoliv změnilo. Step neměla konce a ona potkávala jen samé spokojené a vypasené koně. Počasí jim neustále přálo, nepřátelé a dravci se jim vyhýbali a dokonce ani rozmnožování nepřinášelo žádné starosti.

Uběhlo nescíslně mnoho nádherných dní, štěstí ji neopouštělo, ale něco jí začínalo chybět. Nejdříve to byly dálné horské či mořské obzory a poté rozhovory, které by neobsahovaly jen chválu trávy a nadšení nad mladými hřebci.

Jeden z koní byl ale moudřejší než ostatní a ten jí vysvětlil, že ráj pro koně nepotřebuje hory ani moře. „Kůň je stepní zvíře a nic ho nepotěší více než nekonečné prostory, jimiž se může svobodně proběhávat.“

Následujícího dne se zeptala, jaký je smysl ráje a proč v něm nepotkává koně, které měla ráda.

„Jen nemnozí koně jsou vyvoleni k věčnému pasení a ničím neomezenému běhu,“ sdělil jí. „Nestačí k tomu ani láska ani utrpení. Nutná je víra v transcendentální a autenticky noblesní komoňství.“ Když viděl její nechápavý výraz, uvolil se podat jí to v podobě vhodné pro zvědavé kobylky: „Vždyť koně jsou vrcholem stvoření, které však svým bytím přesahují, a skuteční vznešení vládcové světa.“

Pár dní jí to vysvětlení stačilo, neboť i ona byla trochu marnivá a každého potěší, když se ukáže být předurčeným pánem světa. Brzy ale zjistila, že se jí opět stýská po koních, které v ráji nenalezla. A ještě více jí začali chybět její lidští přátelé a především její milý jezdec.

Když se s tím svěřila moudrému hřebci, zhrozil se. „Jak se opovažuješ mluvit zde o těch strašlivých stvořeních! To oni zotročili většinu z nás, bičují nás do krve, štvou do úmoru, vrhají se na nás do krvežíznivých válek a zabíjejí nás. A to ještě nemluvím o tom, co si dělají navzájem.“

Kobylka cítila, že moudrý kůň má do určité míry pravdu, ale přesto si dovolila nesouhlasit. „Lidé jsou přece živá a rozumná stvoření stejně jako my. I oni mají právo naleznout věčné spočinutí v ráji.“

„Snad si nemyslíš, hloupá klisno, že mezi lidmi nalezneš vyvolené. Vždyť oni věří jen ve své zvrácené obrazy.“

„Nevím, zda jsou vyvolení, ale zaslouží si lásku. Třeba Boromír, můj první jezdec a přítel.“

„Boromír? Boromír byl přece nelítostný voják a zabiják. Zabil dokonce i hřebce, který tě zplodil.“

Krasavice to věděla. Boromír se jí s tím svěřil a byla to první lidská slova, jimž porozuměla. Byl v nich totiž nesmírný smutek nad utrpením i smrtí, a též nad nešťastným údělem toho, který se musí rozhodnout, co je lepší pro přítele: milosrdná smrt nebo nesnesitelný život v utrpení.

„Nechci tu být,“ rozhodla se kobylka, která seznala, že hřebec navzdory své moudrosti nepochopil lásku. „Nejsou tu moji milí a blízcí, koně ani lidé.“

„Tak si běž! Třeba do lidského ráje. Nebo spíše pekla, protože nic jiného si lidé nezaslouží.“

Krasavice se k hřebci obrátila zády a zamířila tam, kam jí vedlo její srdce. Do ráje, který nejspíš není tak jednoduchý jako ten koňský, avšak jistě mnohem zajímavější. Do ráje, v němž se potká s těmi, se nimiž by se ráda vídala, ať jsou vyvolení či nikoliv. Se všemi, kteří prožili skutečnou lásku, či pro ní trpěli.

Do lidského ráje však té noci nedošla, neboť koňský spánek je krátký a sny nedlouhé. Kulatý měsíc stále ještě svítil vysoko na jihozápadem, když vstala a vystřídala Oliwana na stráži.

Ostatní probudila před rozbřeskem. Nyní ji totiž ovládala jediná jediná emoce – strach o milovaného jezdce. I hřebci jí sotva stačili, když se hnala tryskem k moři.

Čtyři hodiny po východu slunce spatřila rovný obzor moře a vběhla do vesnice. Nos jí řekl, kde leží její jezdec a nyní ji už nikdo nemohl zastavit. Vilém s ní naštěstí stačil seskočit dříve, než by si byl rozrazil hlavu o dvevní překlad, a ona vběhla

otevřenými dveřmi do jídelny starostova domu, minula černou kuchyň a po schodech zamířila do podkrovní přímo do ložnice starosty a jeho ženy.

Její jezdec ležel na manželské posteli v bílých peřinách a klidně spal. Sklonila se k němu a lehce mu olízla tvář. Byla stá-le zpocená, ale jeho pot už chutnal zdravěji a tělo nežhnulo horečkou.

Jezdec otevřel oči a usmál se. „Tak ste se vrátili? Co Hostirad, zachránili ste ho?“

Souhlasně potřásla hlavou.

„Děkuju ti, má nejmilejší Krasavice.“ Zvedl ruku a pohladil ji. — *Není zač, můj milý jezdce.* Krasavice se cítila šťastná, ačkoliv věděla, že to štěstí nepotrvá věčně. Měla totiž ještě jeden sen, který se snažila bezúspěšně vytěsnit z bdělé mysli. Ještě více než ten, ve kterém se z Vladislava stával ryšavý hřebec, s nímž toužila mít krásná hříbátka. Sen, v němž její jezdec umíral na jejím hřbetě a ona mu nemohla pomoci. Byl to však jen sen či nejistá budoucnost a ona se jako každý živý tvor radovala z přítomného okamžiku, požívajíc dobrodiní lásky.

Děkuji kobylce Princezně a její majitelce paní Haně za možnost alespoň nakrátko vidět svět z koňského hřbetu.

Venetské výrazy pro koně a jezdce

Základním termínem označujícím koně jako druh je ve venetštině slovo *kamanja* [ʔʌʍʌʌ], vycházející z praslovanského slova, jehož přímým potomkem je české básnické *komoň* (a pravděpodobně i *kůň*).

Mnohem častěji se ale používala označení *marka* [ʍʌʌ] (pro hřebce) a *ješwa* [ʌʌʌ] (pro klisny), především pro koně jezdecké. Slovo *marka* je původem z keltské staré prytaštiny (< *markos*), *ješwa* je baltoslovanským odvozením z obecně indoevropského **h₁ék'wos* (jež však ve slovanských jazycích nezanechalo téměř stop).

Proto Vladislav svou Krasavici (*Krasáwíká* [ʔʌʌʌʌʌ]) označoval zdrobnělinou *ješwiká* [ʌʌʌʌ] (překládáno jako *kobylka*). Veneti znali i slovo *kapúlá* [ʔʌʌʌ], z něhož vychází české slovo *kobyla*. Stejně jako v češtině se užívalo i v pejorativním smyslu a Krasavice je proto neměla příliš ráda (v povídce je přeloženo jako *klisna*).

Z germánského jazyka Seveřanů pochází slovo *warsa* [ʌʌʌ] (obdoba českého *oř*), které se však na rozdíl od češtiny používá pro tažné koně.

Venetské slovo *jástika* [ʌʌʌ] je stejně jako české *jezdec* (pravděpodobně) odvozeno ze základu **játei* (jeti) příponou *'-dá'* (*jízda* < *ězdá* < *ját-dá*) a činitelským *'-ec'* (< *ikas*).

© 2023, Jiří Fišer

Creative Commons:

Uveďte původ-Neužívejte komerčně-Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní License.